

CENTRALE BANK VAN CURAÇAO EN SINT MAARTEN

Doorberekening macro-economische effecten van sluiting van de grenzen van Curaçao in verband met het coronavirus (COVID-19)

1. Inleiding

In verband met de wereldwijde uitbraak van het coronavirus (COVID-19) heeft de regering van Curaçao ter voorkoming van een uitbraak op Curaçao een aantal voorzorgmaatregelen doorgevoerd. Zo is het luchtruim voor alle commerciële vluchten voor onbepaalde tijd gesloten. Daarnaast is ook het maritieme verkeer, met uitzondering van het vervoer van olieproducten en vracht, aan banden gelegd.

De regering van Curaçao heeft de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten verzocht om de economische impact van deze maatregelen door te rekenen. Hiervoor heeft de CBCS het effect van de sluiting van de grenzen voor commerciële vluchten en cruiseschepen doorberekend voor:

1. een periode van 1 maand;
2. een periode van 2 maanden;
3. een periode van 3 maanden;
4. een periode van 6 maanden.

Om de macro-economische gevolgen in kaart te kunnen brengen worden deze impactscenario's vergeleken met een baselinescenario. Hierbij worden een aantal assumpties gemaakt. Het effect wordt aan de hand van de verandering van de groei van het reële BBP en de componenten ervan in kaart gebracht.

De negatieve effecten van het coronavirus op de wereldeconomie, onze belangrijkste handelspartners, en Curaçao en Sint Maarten zullen omvangrijk zijn. Zo zal een uitbraak van het virus tot een stijging van de kosten van de gezondheidszorg en een daling van de economische activiteiten leiden. Herstel van deze economische schok is onder andere afhankelijk van hoe lang het virus aanhoudt. In deze notitie is hier geen rekening mee gehouden. Ook internationale organisaties, zoals het Internationale Monetaire Fonds, hebben de effecten van het coronavirus op hun projecties nog niet aangepast. Wanneer de projecties van deze organisaties beschikbaar zijn, zal de CBCS met een update van de raming komen. Deze notitie richt zich daarom slechts op het effect van de sluiting van de grenzen van Curaçao ter voorkoming van een uitbraak van het coronavirus.

De notitie is als volgt opgebouwd. Paragraaf 2 beschrijft het baselinescenario. In paragraaf 3 komen de assumpties die bij de doorberekening van de impactscenario's zijn gemaakt aan de orde, terwijl het resultaat van de doorberekening bij een snel herstel na heropening van de grenzen in paragraaf 4 wordt

besproken. In paragraaf 5 worden dezelfde scenario's gepresenteerd waarbij een geleidelijk herstel na heropening van de grenzen wordt verondersteld. Voorts wordt het effect op de werkgelegenheid gepresenteerd in paragraaf 6. Tot slot volgt de conclusie inclusief een aantal aanbevelingen in paragraaf 7.

2. Baseline scenario

In het baseline scenario wordt het volgende verondersteld:

- Gedurende de eerste helft van 2020 vinden er geen productieactiviteiten plaats bij de raffinaderij. De salarissen (exclusief secundaire baten) van het voormalige Isla personeel zullen door CRU N.V. worden uitbetaald. Na de overname door de Klesch groep in de tweede helft van 2020, zal de raffinaderij geleidelijk haar activiteiten opstarten. De toegevoegde waarde van de raffinaderij zal in 2020 50% onder het niveau van 2019 liggen.
- Refineria Isla Curaçao B.V. zal de ontslagcompensatie jegens haar voormalig personeel, zoals met de vakbonden overeengekomen is, uitbetalen.
- De overheid voert per 1 maart 2020 een toeslag in van NAf.0.023 per liter benzine en diesel, NAf.0.50 op LPG 20 lbs en NAf.2.50 op LPG 100 lbs.
- De overheid voert per 1 april 2020 een Algemene Bestedingsbelasting (ABB) in van 12,84% voor goederen, 9,63% voor diensten en 7,49% voor korte termijn verhuur van onroerend goed die de huidige omzetbelasting (OB) zal vervangen. Bedrijven zullen het hogere tarief van de algemene bestedingsbelasting bij invoer van goederen doorberekenen aan de consument.

In het baseline scenario wordt een reële economische krimp van 2,5% voor Curaçao in 2020 verwacht, omdat de daling van de binnenlandse bestedingen de toename van de netto buitenlandse bestedingen zal overtreffen. Bovendien zal de inflatie naar verwachting stijgen tot 4,0% in 2020, voornamelijk vanwege de invoering van de ABB in april 2020.¹

De daling van de binnenlandse bestedingen is het gevolg van een afname van zowel de particuliere als de overheidsbestedingen. De particuliere bestedingen zullen dalen omdat de afname van de particuliere consumptie de stijging van de investeringen zal overtreffen. De particuliere consumptie zal dalen doordat de koopkracht van de consumenten zal afnemen als gevolg van de hogere inflatie. Bovendien zal de verslechterde situatie op de arbeidsmarkt een negatief effect hebben op de particuliere consumptie. De particuliere investeringen nemen daarentegen toe vanwege de investeringen in de utiliteitssector en verschillende bouwprojecten in de toeristische sector die in 2020 van start zijn gegaan of gepland zijn te starten. De overheidsconsumptie zal dalen wegens, onder andere, bezuinigingsmaatregelen om de uitgaven aan salarissen en goederen & diensten te verlagen. De overheidsinvesteringen zullen in tegenstelling tot de consumptie stijgen wegens een toename van onder andere investeringen in infrastructurele projecten.

¹ Naar alle waarschijnlijkheid wordt de datum van de invoering van de ABB uitgesteld. Aangezien op dit moment een nieuwe datum niet bekend is, hanteert de CBCS vooralsnog in haar berekeningen de datum van 1 april 2020.

De netto buitenlandse bestedingen zullen daarentegen een positieve bijdrage leveren aan het reële BBP, omdat de importen in reële termen sterker zullen dalen dan de exporten. De reële krimp van de exporten is voornamelijk het resultaat van de appreciatie van de reële wisselkoers als gevolg van de invoering van de ABB. Echter, de verwachte deviezeninkomsten van raffinageactiviteiten zullen dalen, terwijl de inkomsten uit toerisme en scheepsreparatieactiviteiten naar verwachting zullen stijgen. Ondanks een toename van de bestedingen van toeristen, zullen de importen dalen. Dit komt voornamelijk door minder goederenimporten door de sector groot- en kleinhandel wegens de daling van de binnenlandse bestedingen.

3. Assumpties impactscenario's

In de impactscenario's wordt het effect van de sluiting van de grenzen voor commerciële vluchten en cruiseschepen doorberekend. Hierbij worden scenario's doorberekend voor de sluiting voor:

1. een periode van 1 maand;
2. een periode van 2 maanden;
3. een periode van 3 maanden;
4. en een periode van 6 maanden.

De doorberekening richt zich op het korte termijn-effect, i.c. het effect op de economische groei in 2020.

Bij de doorberekening zijn de volgende assumpties gemaakt:

1. De sluiting van de grenzen heeft een negatief effect op de exporten, in het bijzonder de deviezeninkomsten uit toerisme, transportdiensten en overige diensten gerelateerd aan toerisme.
2. De sluiting van de grenzen heeft een negatief effect op de economische activiteiten en de werkgelegenheid in voornamelijk in de sectoren toerisme, transport en overige diensten gerelateerd aan toerisme en daarmee ook op de binnenlandse vraag.
3. Als gevolg van het negatieve effect op de exporten en de binnenlandse vraag zal de sluiting van de grenzen ook een negatief effect hebben op de import van goederen en diensten.
4. Na opening van de grenzen zullen de exporten zich onmiddellijk herstellen (*fast recovery*) conform de baseline.

Bij de doorberekening zijn de volgende factoren buiten beschouwing gelaten:

1. De economische effecten van een mogelijke uitbraak van het coronavirus op Curaçao (extra kosten gezondheidszorg en negatief effect op andere economische activiteiten)
2. Mogelijke opwaartse druk op de inflatie als gevolg van een verstoring in het internationale leveringsketen als gevolg van de wereldwijde uitbraak van het coronavirus.
3. Verandering in de inflatie als gevolg van volatiliteit van internationale olieprijsen gerelateerd aan de wereldwijde uitbraak van het coronavirus.

4. Effecten bij een snel herstel na heropening van de grenzen

Tabel 1 laat het effect van de sluiting van de grenzen op de economie van Curaçao zien. Als gevolg van de sluiting zal de reële krimp van het BBP sterker zijn dan in het baseline scenario. Hoe langer de grenzen dicht blijven, hoe groter het negatieve effect zal zijn. Hierdoor wordt een reële krimp van het BBP van tussen de 4,5% (sluiting van 1 maand) en 14,2% (sluiting van 6 maanden) verwacht. Dit is dus een verschil van tussen de 2,0 en 11,7 procentpunten vergeleken met het baseline scenario.

De sterkere daling van het reële BBP vergeleken met het baseline scenario wordt vooral veroorzaakt door een sterke afname van de netto buitenlandse vraag. Terwijl in het baseline scenario nog wordt verwacht dat de netto buitenlandse vraag een positieve bijdrage zal leveren aan het BBP, zal deze bijdrage in de impactscenario's negatief zijn. De negatieve bijdrage van de netto buitenlandse vraag wordt veroorzaakt door een daling van de exporten, in het bijzonder de valuta-inkomsten uit toerisme, transportdiensten en overige diensten gerelateerd aan de sector toerisme. Een afname van de importen zal echter de daling van de netto buitenlandse vraag matigen. Doordat toerisme in Curaçao een hoge "import content" heeft, zal door een daling van het aantal toeristen ook de import van met name goederen uit het buitenland afnemen. Bovendien zal de daling van de binnenlandse bestedingen, in het bijzonder de private consumptie, ook bijdragen aan de daling van de importen.

Vergeleken met het baseline scenario is de negatieve bijdrage van de binnenlandse bestedingen in de impactscenario's groter. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een sterkere daling van de particuliere consumptie als gevolg van minder economische activiteiten in vooral de sectoren toerisme en transport. Ook zal de sluiting van de grenzen een negatief effect hebben op de particuliere investeringen, omdat vooral het midden- en kleinbedrijf geplande investeringen uit zal stellen om hun operationele kosten te kunnen dekken. Daarnaast zal de sluiting van de grenzen een negatief effect hebben op de overheidsbestedingen. De overheidsconsumptie zal sterker dalen vergeleken met het baseline scenario als gevolg van een daling in de belastinginkomsten die de uitgaven van de overheid moeten dekken.

Tabel 1. Effect sluiting grenzen op de economie van Curaçao in 2020 – snel herstel

	Baseline scenario 2020	Scenario 1: sluiting 1 maand	Scenario 2: sluiting 2 maanden	Scenario 3: sluiting 3 maanden	Scenario 4: sluiting 6 maanden
Binnenlandse bestedingen, waarvan	-3,0%	-3,4%	-3,7%	-4,5%	-6,1%
Private sector	-2,8%	-3,1%	-3,4%	-4,0%	-5,3%
Investeringen	0,1%	0,0%	-0,1%	-0,2%	-0,5%
Consumptie	-2,9%	-3,1%	-3,3%	-3,8%	-4,8%
Overheidssector	-0,2%	-0,3%	-0,3%	-0,5%	-0,8%
Investeringen	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	-0,1%
Consumptie	-0,3%	-0,4%	-0,4%	-0,5%	-0,7%
Voorraadmutteratie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Netto buitenlandse bestedingen, waarvan	0,5%	-1,1%	-3,0%	-4,8%	-8,1%
Exporten van goederen en diensten	-1,7%	-6,4%	-11,3%	-16,2%	-27,8%
Importen van goederen en diensten	-2,2%	-5,2%	-8,3%	-11,4%	-19,7%
BBP (reëel)	-2,5%	-4,5%	-6,7%	-9,3%	-14,2%
Inflatie	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%
BBP in mln NAf. (nominaal)	5,751.2	5,637.9	5,513.2	5,365.9	5,088.2
BBP in mln NAf. (reëel, prijzen van 2010)	4,778.0	4,680.0	4,572.2	4,444.8	4,204.7

5. Effect bij een geleidelijk herstel na heropening van de grenzen

In de impactscenario's die in paragraaf 4 zijn besproken werd verondersteld dat de exporten na heropening van de grenzen zich onmiddellijk zullen herstellen conform de baseline (*fast recovery*). In deze paragraaf worden de impactscenario's gepresenteerd wanneer de exporten na heropening van de grenzen zich geleidelijk zullen herstellen. Hierbij wordt verondersteld dat het niveau van de exporten in de eerste 3 maanden na de heropening van de grenzen 50% onder het niveau van het baseline scenario zullen liggen. Daarna zullen de exporten in de rest van het jaar 25% onder het niveau van het baseline scenario liggen. De andere assumpties zijn gelijk als in de impactscenario's met een snel herstel na heropening.

Het negatieve effect op de economie zal bij een geleidelijk herstel uiteraard sterker zijn dan bij een snel herstel. Afhankelijk van hoe snel de grenzen worden heropend, zal de krimp van het reële BBP tussen de 8,8% (1 maand) en 19,4% (6 maanden) zijn (zie tabel 2). Dit is tussen de 6.3 en 16.9 procentpunt lager dan in het baseline scenario.

Tabel 2. Effect sluiting grenzen op de economie van Curaçao in 2020 – geleidelijk herstel

	Baseline scenario 2020	Scenario 1: sluiting 1 maand	Scenario 2: sluiting 2 maanden	Scenario 3: sluiting 3 maanden	Scenario 4: sluiting 6 maanden
Binnenlandse bestedingen, waarvan	-3,0%	-3.8%	-4.0%	-5.2%	-6.8%
Private sector	-2,8%	-3.5%	-3.7%	-4.5%	-5.7%
Investerings	0,1%	-0.2%	-0.2%	-0.4%	-0.7%
Consumptie	-2,9%	-3.3%	-3.5%	-4.1%	-5.0%
Overheidssector	-0,2%	-0.3%	-0.3%	-0.7%	-1.1%
Investerings	0,1%	0.1%	0.1%	-0.1%	-0.2%
Consumptie	-0,3%	-0.4%	-0.4%	-0.6%	-0.9%
Voorraadmutterie	0,0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Netto buitenlandse bestedingen, waarvan	0,5%	-5.0%	-6.3%	-9.7%	-12.6%
Exporten van goederen en diensten	-1,7%	-15.4%	-20.2%	-27.3%	-36.7%
Importen van goederen en diensten	-2,2%	-10.4%	-13.9%	-17.6%	-24.1%
BBP (reëel)	-2,5%	-8,8%	-10,3%	-14,9%	-19,4%
Inflatie	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%
BBP in mln NAf. (nominaal)	5,751.2	5,394.2	5,309.2	5,048.6	4,793.6
BBP in mln NAf. (reëel, prijzen van 2010)	4,778.0	4,469.3	4,395.8	4,170.4	3,949.8

6. Effect op de werkloosheid

Op basis van correlaties kan een projectie worden gemaakt van de werkloosheid. Wanneer de economie krimpt, neemt de werkloosheid, ceteris paribus toe, terwijl bij economische groei de werkloosheid afneemt. Er wordt hierbij dus geen rekening gehouden met structurele werkloosheid in de traditionele zin of demografische veranderingen zoals migratie.

Tabel 3 laat de reële groei van het BBP en het werkloosheidspercentage zien in het baseline scenario, de impactscenario's met snel herstel en de impactscenario's met een geleidelijk herstel.

Tabel 3. Effect sluiting grenzen op de werkgelegenheid van Curaçao in 2020

	Baseline scenario 2020	Scenario 1: sluiting 1 maand	Scenario 2: sluiting 2 maanden	Scenario 3: sluiting 3 maanden	Scenario 4: sluiting 6 maanden
Reële groei BBP (%)					
Snel herstel	-2,5	-4,5	-6,7	-9,3	-14,2
Geleidelijk herstel	-2,5	-8,8	-10,3	-14,9	-19,4
Werkloosheid (%)					
Snel herstel	16,4	17,9	19,5	21,5	25,2
Geleidelijk herstel	16,4	21,1	22,2	25,7	29,1

7. Conclusie en aanbevelingen

In deze notitie wordt het effect van de sluiting van de grenzen voor commerciële vluchten en cruiseschepen als gevolg van het coronavirus COVID-19 uiteengezet. Dit besluit is ingegeven door argumenten in de sfeer van de gezondheidszorg daar deze ziekte in het bijzonder voor ouderen en mensen met andere medische aandoeningen levensgevaarlijk is. De sluiting van de grenzen heeft op alle componenten van het BBP een negatief effect. Bovendien geldt, hoe langer het duurt, hoe groter het negatieve effect zal zijn op de economie (de effecten volgen een exponentiële trend). Bovendien is het negatieve effect op het BBP ook afhankelijk van hoe snel de economie na heropening van de grenzen zich zal herstellen. Bij een geleidelijk herstel zal de krimp van het BBP in reële termen aanzienlijk zijn.

Een kleine en open economie als die van Curaçao is zeer kwetsbaar voor externe en langdurige schokken. De uitbraak van het coronavirus op mondiaal niveau en de preventieve maatregelen van de overheid om een uitbraak op het eiland te voorkomen hebben een zeer negatief effect op de economie.

Een sterke krimp van de economie zal de situatie van de overheidsfinanciën verder doen verslechteren. Curaçao zal hierdoor niet kunnen voldoen aan de begrotingsnormen zoals vastgesteld in de Rijkswet Financieel Toezicht Curaçao en Sint Maarten. Hierdoor is het aan te bevelen dat de regering van Curaçao in overleg gaat met de Nederlandse regering en het CFT, om een tijdelijke afwijking van de begrotingsnormen toe te staan.

Daarnaast zal extra financiële steun van Nederland noodzakelijk zijn om de economische en sociale gevolgen te verlichten en een snel herstel van de economie te kunnen realiseren. Hieronder valt in het bijzonder financiële steun voor het bedrijfsleven dat zwaar zal worden getroffen door de sluiting van de grenzen. Daarnaast is het belangrijk om een sociaal vangnet te creëren, naast de bestaande sociale voorzieningen, die de personen die hun baan zullen verliezen te ondersteunen.

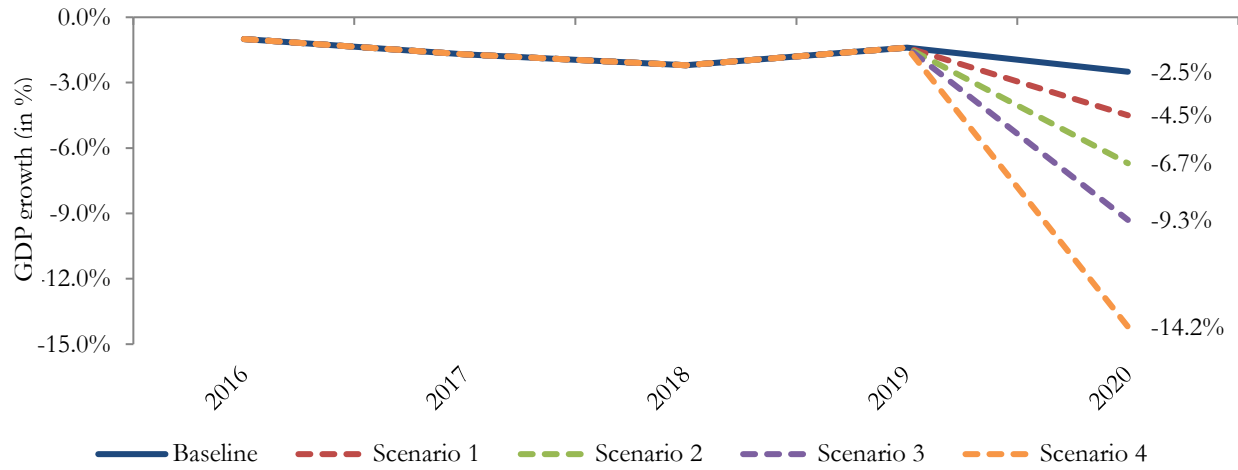
Tot slot is het belangrijk dat Curaçao de uitvoering van de Groeistrategie voortzet om de structurele zwakheden in de economie aan te pakken en zo het economische herstel te kunnen bespoedigen.

Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten

19 maart 2020

Appendix

Grafiek 1. Effect sluiting grenzen op de economie van Curaçao in 2020 – snel herstel

Grafiek 2. Effect sluiting grenzen op de economie van Curaçao in 2020 – geleidelijk herstel

